

НАЦИОНАЛНА АСОЦИАЦИЯ НА ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СЕМИНАР:

**“РОЛЯТА НА ОБЩИНСКИТЕ СЪВЕТИ
ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ
2014 - 2020 г.”**

**6-7 октомври 2016 г.,
курортен комплекс „Албена”**

НАЦИОНАЛНА АСОЦИАЦИЯ НА ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ
НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

С Е М И Н А Р

“РОЛЯТА НА ОБЩИНСКИТЕ СЪВЕТИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ 2014-2020 г.”

**6-7 октомври 2016 г.,
курортен комплекс „Албена”**

Лектори:

ИРИНА ЗАХАРИЕВА-ШОПОВА

Министерство на регионалното развитие и благоустройството

СЛАВЕЯ ХРИСТОВА

Сдружение „Болкан Асист”

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Законодателна рамка за регионално развитие 3 стр.
2. Място и роля на Общинските съвети в процеса на изпълнение, наблюдение и оценка на Общинския план за развитие (ОПР) 19 стр.
3. Наблюдение на изпълнението на стратегическите документи за регионално развитие 26 стр.
4. Изпълнение на Общинските планове за развитие (2014-2020 г.) - добри практики.
Подходи за включване на гражданите и заинтересованите страни в процеса на наблюдение и оценка на ОПР 34 стр.

ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ**ИРИНА ЗАХАРИЕВА-ШОПОВА***Министерство на регионалното развитие и благоустройството***1. Хронология и мотиви за създаването и промените на законодателната рамка за регионално развитие.**

Законодателната рамка за регионалното развитие в България започва да се създава преди 2000 г. , като част от подготовката на страната за бъдещо членство в Европейския съюз (ЕС). През 1999 г. е приет първият Закон за регионалното развитие, който урежда планирането, управлението и финансирането на регионалното развитие. С прилагането на закона се установява, че важни въпроси, свързани с политиката за регионално развитие не са уредени. Такива са дефинирането на обхват на районите в страната, определяне на принципите на регионалната политика, програмирането на регионалното развитие, наблюдението и оценката на изпълнението на стратегическите документи за регионално и местно развитие.

През 2004 г. се приема нов Закон за регионалното развитие, чиято основна задача е да пренесе принципите и подходите на кохезионната политика на ЕС в националното законодателство, като по този начин се създадат условия за последваща пълна хармонизация със законодателството на ЕС, предвид членството на България в ЕС от 1 януари 2007 г. Законът за регионалното развитие от 2004 г. има напълно различна философия и подход за регулиране на обществените взаимоотношения, свързани със стратегическото планиране, приемането, финансирането, изпълнението, наблюдението и оценката на стратегиите и планове за регионално развитие и управлението на процеса на регионално развитие. Дефинират се райони за планиране, като необходима основа при провеждането на преговорния процес по Глава 21 за присъединяване в ЕС. Дефинират се стратегическите документи за регионално развитие на всяко териториално ниво, както и връзките между тях. Определя се съдържанието им. Създават се регионалните и областните съвети за развитие като органи за управление на регионалното развитие и се регламентират техните функции. Решаването на въпросите, свързани с регионалното развитие вече не е само на централно ниво. Участието на заинтересованите страни в регионалните и областните съвети за развитие е значително по-широко. Включват се представители на организациите на работниците и работодателите. За първи път се регули-

рат въпросите свързани с наблюдението и оценката на регионалното развитие, като се прилага подхода заложен в законодателната рамка на ЕС по отношение наблюдението и оценката на оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС. Прилагането на закона от 2004 г. продължава до приемането на България за член на ЕС, след което настъпват значителни промени по отношение на средата за прилагането му. Въпреки, че голяма част от основните разпоредби на закона се запазват през 2008 г. е приет нов Закон за регионалното развитие. Новите разпоредби за определянето на териториалния обхват на районите в страната са в съответствие с Регламент № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели /NUTS/ и Регламент №176/2008 г. на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели /NUTS/ поради присъединяването на България и Румъния в Европейския съюз. С новия закон се въвежда райониране на страната, като се дефинира обхвата на три нива райони- NUTS1, NUTS2 и NUTS3, който се прилага и към настоящия момент. Обхватът на районите е променен, в сравнение с предходния закон. Отново се обръща специално внимание на районите, които изостават и имат проблеми в развитието си, като се дефинират райони за целенасочена подкрепа като териториална основа за прилагане на целенасочена политика за намаляване на вътрешно регионалните различия в районите от ниво 2. По ясно са дефинирани връзките между стратегическите документи за регионално развитие. Възприет е подхода на съподчиненост „отгоре-надолу“. Променено е представителството на общините в регионалния съвет за развитие/РСР/. Възприето е прилагането на квотен принцип на база на броя на населението на областта. Прилагайки този подход е увеличено участието на представителите на местните власти в РСР. Разширени са функциите на органите, участващи в управлението на регионалното развитие. Въведена е като важна нова функция „регионалната координация при изпълнението на програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз“. Регламентирано е създаването на Регионални координационни комитети, които подпомагат РСР при изпълнението на функциите за регионална координация при изпълнението на програми. Цялата подзаконова нормативна уредба е обединена в Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, като в отделен раздел подробно е регламентиран процеса на наблюдение и оценка на изпълнението на стратегическите документи за регионално и местно развитие. По-детайлно са представени изискванията и процедурите, свързани с разработването и приемането на стратегическите документи за регионално и местно развитие, с функционирането на органите за управление на регионалното развитие.

През 2012 г. е направена важна крачка за реформиране на процеса на стратегическо планиране на регионалното развитие. Чрез Закон за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията за направени значителни промени в Закона за регионалното развитие с цел засилване и по-точно отчитане на териториалния контекст на стратегическите документи за регионално развитие. Регулациите на закона свързват двата процеса на стратегическо планиране на регионалното развитие и на устройствено планиране, които до този момент са протичали самостоятелно и са регламентирани от два различни закона- ЗРР и ЗУТ. Създава се по –добра нормативна основа за подготовката и подобряване качеството на съдържанието на стратегическите планове и програмни документи за регионално развитие, разработвани за периода 2014-2020 г. Промените в законодателната рамка дават възможност целите и приоритетите за регионално развитие да получат конкретен териториален адрес и по-ясно да се мотивира териториалната концентрация на инвестициите в районите. Документите за пространствено развитие на национално и регионално ниво, регламентирани със ЗРР, определят дългосрочна визия, стратегически перспективи за пространствено развитие и служат за ориентир при разработването на секторни стратегии и програми. Свързването на процеса на планиране на пространственото развитие и на регионалното развитие, дава възможност за постигане на по-висока ефективност на публичните финанси, в т. ч. на ресурсите и от европейските фондове, инвестирани чрез оперативните програми; т.е. до увеличаване ползите за обществото. Промените в ЗРР от 2012 г. надграждат действащия Закон за регионалното развитие и без да променят по същество неговата философия, допълват неговите цели в посока интегриране на целите на държавната политика за регионално развитие със стратегическото планиране на пространственото развитие на територията на страната. Промяната основно се състои в добавянето на нова глава в ЗРР, която регламентира вида, съдържанието и реда за разработване и приемане на концепциите и схемите за пространствено развитие. Малки промени са направени в глава трета „Стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие“ и глава четвърта „Управление на регионалното развитие“ , където са добавени нови функции на органите във връзка с разработването, съгласуването и приемането на документите за пространствено развитие, регламентирани със ЗРР. Подходът е възлагане на допълнителни отговорности на създадените вече органи, формиращи институционалната рамка за управление на регионалното развитие, а не на формиране на нови.

2. Промени в законодателната рамка за регионално развитие през 2016 г.

2.1. Закон за регионалното развитие: Предложените изменения и допълнения на Закона за регионалното развитие са базирани на изво-

ди и препоръки от оценката на въздействието на действащата нормативна уредба в областта на регионалното развитие и на предложенията на заинтересованите страни и партньори, включително в рамките на регионалните съвети за развитие в районите от ниво, както и на основата на натрупания административен опит в процеса на прилагане на законодателната рамка. Предложенията са свързани с усъвършенстване, надграждане и хармонизиране на действащия Закон за регионалното развитие, без да налагат съществени промени във философията и механизмите за неговото прилагане. Целта на законопроекта е да се постигне по-висока приложимост, ефективност и ефикасност на законовите разпоредби, като същевременно се осигури съответствие и взаимодействие със законодателната рамка на ЕС през периода 2014-2020 г.

2.1.1. В глава Първа „Общи положения“ са определени целите на пространствено развитие, които са:

- интегриране в европейското пространство;
- развитие на балансирана полицентрична мрежа и интегрирано градско възстановяване и развитие;
- териториална свързаност и достъп до обществени и частни услуги;
- устойчиво развитие и съхранено природно и културно наследство;
- подобряване състоянието на специфични територии с неблагоприятни социално-икономически, географски и демографски характеристики;
- насърчаване на инвестициите, конкурентоспособността и иновациите;
- териториална интеграция на трансграничните райони и на транснационално ниво;
- намаляване на риска от бедствия в застрашените територии.

2.1.2. Промени в глава Втора „Териториална основа на регионалното развитие“.

Разпоредбите на Закона за регионалното развитие, свързани с целенасоченото подпомагане на определени райони, практически не намериха приложение през периода след неговото приемане досега. От една страна причина за това бяха твърде широко дефинираните гранични стойности на индикаторите, които позволиха почти всички общини в страната да бъдат обявени като „райони за целенасочена подкрепа“, а от друга, беше политиката за финансови ограничения по отношение на разходите от държавния бюджет в периода на влияние на финансовата криза. Проектът на Закон за изменение и допълнение на ЗРР предлага цялостна промяна на

критериите и показателите за определяне на районите за целенасочена подкрепа от държавата, като се използва за основа въведената със Закона за административно-териториалното устройство на Република България (ЗАТУРБ) категоризация на общините в България. Критериите и показателите за категоризацията на общините се одобряват от Министерския съвет и периодично се провежда мониторинг, на база на който се правят промени в категоризацията на общините. Предимство е, че се стъпва на установена вече процедура, резултатите от която намират по-широко приложение, без да вменяват допълнителни изисквания и функции на различни органи и институции. Комплексната оценка, на базата на която се категоризират общините, е достатъчно показателна относно степента на социално-икономическото и демографското им развитие и по този начин по-ясно и точно може да бъде определен териториалният обхват на районите за целенасочена подкрепа по отношение на изоставащи в развитието си и с влошени демографски характеристики общини. Предложените промени дават възможност за подкрепа на обособени целеви райони и по показатели за неблагоприятни географски характеристики като планински, полупланински и погранични райони. Съгласно чл.6 на ЗРР в териториалния обхват на район за целенасочена подкрепа се включват:

1. общините от четвърта и пета категория;
2. общините от втора и трета категория при наличието на някоя от следните географски характеристики:
 - а) най-малко 50 на сто от територията на общината е в планински район;
 - б) най-малко 50 на сто от територията на общината е в полупланински район;
 - в) територията на общината е в пограничен район.

Предвижда се в областните стратегии за развитие да бъдат отразени мерките и средствата за реализация на дейности в районите за целенасочена подкрепа от държавата.

2.1.3. Промени в Глава Втора „а“ „Планиране на пространственото развитие“: След направените през 2012 г. промени в ЗРР, когато в обхвата на закона бяха включени като стратегически документи Националната концепция за пространствено развитие и регионалните схеми за пространствено развитие, останаха някои неясноти относно връзките на документите помежду им. С предложените промени се отменя изискването за разработване на концепция за пространствено развитие на община предвид ролята и обхвата на общия устройствен план на общината (ОУП), както и поради невъзможността концепцията да улесни разработването на ОУП, като осигури информация за изготвянето на техническа спецификация. Така се осигурява ясно законово разграничаване между устройствените документи, имащи пряко отношение към инвестиционния

процес, и документите със стратегически характер за планиране на пространственото развитие на територията. Установени са и йерархичните връзки и необходимите съответствия между документите за регионално и пространствено развитие, разработвани на различни териториални нива. Съществена промяна е изискването за разработване и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие и регионалните схеми за период от 15 години, а по отношение на елементите на техническата инфраструктура за 30-годишен период. Специално внимание е обърнато на предложенията получени по време на обществените консултации. Резултатите от тях се отразяват в добавена нова част на стратегическите документи за пространствено развитие на национално и регионално ниво. С тази промяна се засилва ролята на партньорите и на гражданските организации по отношение определяне на дългосрочната политика за развитие на районите на страната. Те се явяват не само като коректив, но и допълват със своята експертиза и капацитет, капацитета на органа отговорен за разработването на съответния стратегически документ. Регламентирана е връзката между стратегическите документи за пространствено развитие и секторните стратегии за развитие. Развитието на градовете се планира и прогнозира на база на функционалните им зони. Чрез изготвянето на дългосрочни документи за пространствено развитие ще се осигури устойчива във времето рамка както за стратегическото планиране, така и за програмирането на регионалното развитие. Въвеждането на дългосрочна рамка за пространствено планиране ще гарантира резервирането на трасетата на бъдещи инфраструктурни мрежи, както и на терени предназначени за изграждане на нови жилищни и производствени зони в близост до градовете. Като резултат от промяната ще се гарантира опазването и по-ефективното използване на поземлените ресурси, както и по-висока ефективност на инвестициите за развитие и нови работни места.

2.1.4. Промени в Глава“ Стратегическо планиране на регионалното развитие“: Програмирането е запазено само като принцип на държавната политика за регионално развитие. Процесът на програмиране се урежда от законодателството на ЕС чрез общоприложими за държавите членки регламенти, както и от подзаконова национална нормативна уредба. Новост е регулирането на връзките между стратегическото планиране и програмирането. В чл.8, ал. се посочва „Системата от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие е основа за програмиране на регионалното развитие.“ Стратегическите документи за регионално развитие служат за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и градовете, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми, включително съфинансирани от фондовете на ЕС и за идентифициране на проекти,

допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

По отношение на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие са направени някои промени, като са включени допълнителни части в съдържанието им, свързани с осигуряването на принос на българските райони по отношение политиката за градско развитие в ЕС, адаптирането на българските райони към промените в климата, осигуряването на принос към постигането на някои общи стратегически цели за ЕС, залегнали в Стратегията „Европа 2020“, Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и Дневния ред за развитието на градовете в ЕС. Изискванията за съответствие и съгласуваност на стратегическите документи за регионално развитие с тези за пространствено развитие осигуряват задължително отчитане на специфичните характеристики и потенциали за развитие на територията в дългосрочен план. Така политиката за регионално развитие ще се адаптира към конкретните специфични нужди на територията и ще има конкретен териториален адрес на приоритетите и мерките за изпълнението им.

Големите проекти с регионално значение, които имат ключова роля за реализацията на избраната стратегия за развитие на всеки район, е предвидено да се дефинират в регионалния план за развитие с оглед чрез документите на областно и общинско ниво да се определят интегрирани или свързани с тях проекти, които ще донесат по-висока добавена стойност и по-силно позитивно въздействие върху района. Дефинирането им дава възможност те да намерят място в стратегическите документи на съответните секторни политики и да се осигури подходяща координация на дейностите, осъществявани от компетентните органи.

В списъка на стратегическите документи за регионално развитие, регламентирани със ЗРР са добавени интегрираните планове за градско възстановяване и развитие.

Чрез обществените консултации във връзка с приемането на нови или актуализирани стратегически документи за регионално развитие и механизма за партньорство заложен в Регионалните и Областните съвети за развитие се обединяват усилията на администрациите на различните нива на управление и представителите на бизнеса, синдикатите и гражданските организации да работят за постигане на общи цели по отношение планирането на развитието на териториалните общности. Представителите на общините в РСР и ОСР имат важни функции по приемането на стратегическите документи с надобщинско значение. Като членове на тези органи представителите на общините в областта и района следва да защитават интересите на териториалната общност, която представляват и да изразяват свои становища по всички значими за развитието на общините въпроси, свързани с процеса на стратегическо планиране.

2.1.5. Промени в глава Четвърта „Управление на регионалното развитие“: Функциите на органите за управление на регионалното развитие са прецизирани и разширени. Съставът на регионалния съвет за развитие (РСР) е разширен като допълнително са включени представители на Министерството на образованието и науката и Министерството на културата. Разширено е правото на председателя на РСР да кани за участие в заседанията на РСР представители на университети, научни организации и граждански организации. С направените промени се допълват функциите на РСР да дават предложения на компетентните органи за промени в секторни стратегии за развитие във връзка с развитието на съответния район. Засилена е ролята на областните управители по отношение на прилагането на секторни стратегически документи, като те ще поемат координацията им на територията на областта. Представителите на общините в РСР и ОСР имат важна роля за управлението на регионалното развитие и за насочването на политиката за регионално развитие към решаването на актуалните проблеми на развитието, отчитайки нуждите, спецификата и интересите на териториалната общност. Необходимо е изразяване на мотивирани становища по обсъжданите теми, както и ползване на правото за включване в дневния ред на органите на важни за развитието на общините въпроси. В своята дейност те трябва да изграждат продуктивни и успешни партньорства и взаимоотношения както с представителите на органите на управление на други териториални нива, така и помежду си.

С функциите си по обсъждане и приемане на общинския план за развитие, контрола по осигуряването на съответствие Общинския план за развитие с Общия устройствен план и одобряването на годишните доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР Общинския съвет има важна функция и отговорност за ефективността и ефикасността на местната политика за развитие и за постигане на по-висока стойност на публичните инвестиции в общината. На основа на годишните доклади за наблюдение изпълнението на ОПР Общинският съвет може да поиска промяна на политиката за местно развитие и съответни промени в стратегията за развитие и програмата за реализацията ѝ.

2.1.6. Промените в Глава пета. „Ресурсно осигуряване на регионалното развитие“ регламентират процедура за планиране и осигуряване на необходимите ресурси за изготвянето, актуализацията, наблюдението и оценката на изпълнението на стратегическите документи за регионално развитие, както и на Националната концепция за пространствено развитие и на регионалните схеми за пространствено развитие. Изисква се компетентния орган за разработването на Стратегическите документи за регионално и пространствено развитие да планира необходимите финансови ресурси за изпълнение на дейностите в рамките на бюджетната про-

цедура, като средствата следва да се осигуряват в рамките на Закона за държавния бюджет за съответната година.

2.1.7. В ЗРР е включена нова Глава седма. „Наблюдение на пространственото развитие“, която регулира дейностите по наблюдение на Националната концепция за пространствено развитие и на регионалните схеми за пространствено развитие. Целта на наблюдението е ефективното управление и използване на потенциалите на територията, както и опазването на нейните природни богатства. Регламентирано е на три години да се изготвят доклади, които да съдържат оценка на напредъка по реализацията на предвижданията на Националната концепция за пространствено развитие, както и изводи и препоръки за актуализация на концепцията и схемите за пространствено развитие.

Добавени са и някои нови актуални дефиниции, които дават по-голяма яснота относно приложното поле на закона.

Като резултат от направените промени се очаква подобряване качеството, приложимостта и териториалната ангажираност на стратегическите документи за регионално и за пространствено развитие на национално и регионално ниво, повишаване на ефективността и ефикасността на политиката за регионално развитие, постигане на по-добро взаимодействие и координация между органите за управление на регионалното развитие, осигуряване на необходимите финансови ресурси за процеса на наблюдение и оценка на стратегическите документи.

Законът регламентира следната подзаконова нормативна уредба:

- Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие;
- Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие по чл.7б-7г.

2.2. Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие: Правилникът дава допълнителна информация и детайлизира процедурите, свързани с разработването, приемането, актуализацията, наблюдението и оценката на документите за регионално и местно развитие. Определя условията и реда за функциониране на регионалните и областните съвети за развитие.

2.2.1. Промени, свързани с разработването и актуализацията на стратегическите документи за регионално и местно развитие.

- Въведено е изискване стратегиите и плановете за регионално и местно развитие се публикуват на портала за обществени консултации на Министерския съвет преди приемането им от компетентния орган, с цел информиране на заинтересованите страни и осигуряване на възможност за включване на техни предложения за изменение и допълнение в документа.

- Изисква се обсъждане на Националната стратегия за регионално развитие в Съвета по регионална политика към министъра на регионалното развитие и благоустройството;

- Регламентирани са условията за актуализиране на НСРР. Такава възможност има при съществени промени в макроикономическите и международните условия, при промени в националното законодателство и това на ЕС, както и при промени в приоритетите на ЕС за програмния период;

- Дефинирани са изискванията за отчитане приоритетите на Националната концепция за пространствено развитие и на европейските перспективи за пространствено развитие при разработването на Националната стратегия за регионално развитие. Аналогично при разработването на регионалния план за развитие се отчитат предвижданията на регионалната схема за пространствено развитие на района от ниво 2 и на секторните стратегии за територията на района от ниво 2.

- Актуализация на РПР се прави при актуализация и промени на НСРР, засягащи съответния район, при съществени промени в социално-икономическото развитие на района и при промени в националното и свързаното законодателство на ЕС.

- Актуализация на Областната стратегия за развитие се прави при актуализация на РПР, при съществени промени в условията за социално-икономическото развитие на областта, при промени в националното и свързаното законодателство на ЕС и при промени в обхвата на районите за целенасочена подкрепа.

- Актуализация на Общинския план за развитие се прави при актуализация на ОСР, при съществени промени в условията за социално-икономическото развитие на общината, при промени в националното и свързаното законодателство на ЕС и при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на общинския план за развитие;

- По отношение на Общинския план за развитие се поставя изискване за разработване в съответствие с Общия устройствен план на общината; Междинният и окончателният доклад за изпълнението на Общинския план за развитие се публикуват на портала за обществени консултации на Министерския съвет, с цел осигуряване на информация и публичност.

- Правилникът определя сроковете за разработване и приемане на стратегическите документи за регионално развитие, които остават непроменени.

2.2.2. Промени, свързани с функционирането на органите за управление на регионалното развитие

- Председателят на РСР има право да кани за участие в заседанията на РСР с право на съвещателен глас представители на общините от съответния район от ниво 2 извън представителите по чл.18, ал.7, ЗРР, представители на университети и научни организации, както и физически

лица и представители на юридически лица, имащи отношение към регионалното развитие.

- По отношение на функциите на РСР се предвижда РСР да обсъжда инвестиционни намерения за територията на района и съответните области по предложение на министрите, ръководителите на ведомства и областните управители, да дава предложения на компетентните органи за промени в секторни стратегии за развитие във връзка с развитието на района, да разглежда резултатите и приема становища по изпълнението и въздействието на програмите, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз, върху развитието на района;

- Уреждат се въпросите с финансовото осигуряване на дейността на РСР, като средствата, необходими за дейността на регионалния съвет за развитие, се предвиждат в размер до десет на сто от бюджетите на областните администрации към областните управители, които председателстват регионалния съвет за развитие през съответната година, в съответствие с годишната индикативна програма за дейността на съвета. Средствата за дейността на регионалния съвет за развитие се разходват за провеждане на заседанията, както и за други дейности, пряко свързани с функциите на съвета, в рамките на утвърдените средства по съответната годишна индикативна програма.

- Делегирани са функции на РСР да координира и наблюдава изпълнението на мерките, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове, включително чрез подхода "Водено от общностите местно развитие", от гледна точка на съответствието им с приоритетите, предвидени в регионалните планове за развитие.

- Като членове в Областните съвети за развитие с право на глас при обсъждане на въпроси, отнасящи се до тяхната компетентност, участват и ръководителите на териториалните звена на централната изпълнителна власт на територията на областта по писмена покана на председателя на областния съвет за развитие. По решение на областния съвет за развитие се създават постоянни или временни комисии. Постоянните комисии се създават в областта на пространственото развитие, устройството на територията и строителството, индустрията и новите технологии, транспорта и енергетиката, туризма и околната среда, здравеопазването, образованието, пазара на труда и в други области, свързани с приоритетите за развитие на областта. Областният съвет за развитие одобрява правилата за организацията и дейността на постоянните или временните комисии към областния съвет за развитие по предложение на областния управител. Председателят на ОСР организира изпълнението на решенията на областния съвет за развитие и информира съответните компетентни органи за решенията, отнасящи се до тяхната дейност.

- Предвижда се ОСР да заседава минимум 2 пъти годишно.

2.2.3. Промени, свързани с наблюдението и оценката

- Докладите по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда при прилагането на регионалния план за развитие, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от осъществяването на плана се изготвят в рамките на междинната и на последващата оценка на изпълнението на плана;

- Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие съдържа информация за мерките за постигане на необходимото съответствие на общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината, включително мерките за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени. Съдържа информация за изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на общинските планове за развитие и на областната стратегия за развитие.

3. Общински план за развитие

3.1. Роля на стратегическото планиране за развитието на общината

Целта на стратегическото планиране е да се определи подходяща стратегия за развитие на общината за определен период от време, като се отчетат актуалните проблеми и предизвикателства по отношение на икономическото, социалното, инфраструктурното развитие и опазването на околната среда. Стратегическото планиране е процес, тясно свързан с прилаганата политика за развитие на общината, а не еднократно действие. Той обхваща не само разработването на стратегията за развитие на общината и приемането ѝ от Общинския съвет, а и осигуряване на ефективен системен мониторинг на изпълнението на Общинския план за развитие/ОПР/, извършването на междинна и последваща оценка на изпълнението и актуализация на документа, тогава когато са настъпили обстоятелства, които налагат такова решение.

Стратегическото планиране е тясно свързано с управлението на общината. Общинският план за развитие като стратегически документ подпомага и мотивира управленските решения на кмета и на общинския съвет. То прави работата на органите на местното самоуправление по-ефективна и стратегически фокусирана в решаването на най-важните проблеми на общината. Добре мотивираната и съобразена с местните особености стратегия за развитие осигурява предсказуемост и прозрачност на политиката за местно развитие. Така общината става по-атрактивна за инвеститорите, тъй като е ясно кои са основните проблеми, към чието решаване ще се ориентира политиката. Ясно е какво целим и какви действия и инициативи ще предприемем за постигането на целите, както и къде ще концентрираме финансовите ресурси на общината за инвестиционни дейности. При-

лагайки подход на стратегическо планиране, предхождащ планирането на общинския бюджет за съответната година ние имаме ясен ориентир какво е необходимо на общината и къде трябва да се фокусират публичните ресурси за развитие. Така се осигурява по-висока ефективност на вложените средства за развитие, благодарение на интегрирания подход прилаган при планирането.

Стратегията, която е изготвена на принципа на партньорството, притежава способността да обедини заинтересованите страни за постигането на общите цели за развитие на общината. Тя мобилизира бизнеса за участие в реализацията на планираните инвестиционни дейности, включително като привлича свободни финансови ресурси. Стратегията за развитие дава политическа платформа за по-ефективно взаимодействие с органите на управление на различните териториални нива, включително по отношение на и постигането на стратегическите цели за развитие.

3.2. Стратегически документи за регионално и местно развитие

Законът за регионалното развитие регламентира система от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие, която включва:

- Национална стратегия за регионално развитие;
- Регионални планове за развитие;
- Областни стратегии за развитие;
- Общински планове за развитие;

Стратегията служи за идентифицирането на проектите, които ще осигурят реализацията на отделените приоритети.

На всички административно териториални нива се разработват стратегически документи за развитие- регионално и местно. Субординацията на документите е от по-високите териториални нива към по-ниските които отговарят на техните конкретни проблеми и нужди, като същевременно допринасят за постигане на целите на държавната политика за регионално развитие.

Национална стратегия за регионално развитие /НСРР/ – Документът определя дългосрочните цели и приоритети на държавната политика за регионално развитие и съответствието ѝ с другите структуроопределящи политики. НСРР задава обща стратегическа платформа за разработване на Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 и на документите от по-ниските териториални нива. При разработването на документа се отчитат целите и приоритетите на националните стратегически документи като Национална концепция за пространствено развитие, Националната програма за развитие „България 2020“, Националната програма

за реформи и секторните стратегии в редица области, които имат пряко отношение към процеса на регионално развитие като транспорт, околна среда, пазар на труда, иновации, образование, здравеопазване и др., заедно със стратегически документи на Европейския съюз .

Регионален план за развитие /РПР/ - РПР е стратегически документ за устойчиво интегрирано развитие на район от ниво 2. Определят средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на районите от ниво 2, в съответствие с предвижданията на НСРР и другите структуроопределящи политики. Отчитат се и европейски стратегически документи като Стратегията Европа 2020, Дунавската стратегия на ЕС, Зелената книга за териториалното сътрудничество, Териториалният дневен ред на ЕС 2020 и др.

Регионалният план за развитие се разработва в съответствие с териториалния модел за развитие, определен с Регионалната схема за пространствено развитие на района от ниво 2.

Областна стратегия за развитие /ОСР/ - определя средносрочните цели и приоритети за развитие на областта, както и стратегическите насоки за разработване на общинските планове за развитие. Областната стратегия за развитие конкретизира политиката за регионално развитие, като отчита спецификата на проблемите и потенциала за развитие на съответната област. ОСР се разработва в съответствие със стратегическата рамка на политиката за развитие, зададена с регионалния план за развитие за района от ниво 2 към който принадлежи съответната област. Целите на ОСР са ориентирани към намаляване на вътрешнорегионалните различия, т.е. между общините в областта. Съдържа стратегически насоки за разработване на целите и приоритетите на общинските планове за развитие. Използва се като стратегически документ при подготовката на програмите за трансгранично сътрудничество.

Областната стратегия за развитие се разработва в съответствие с Регионалната схема за пространствено развитие на района от ниво 3.

Общински план за развитие /ОПР/ – Това е стратегически документ разработван на основание чл.13 на Закона за регионалното развитие и определя средносрочните цели и приоритети за развитието на общината в съответствие с областната стратегия за развитие и общия устройствен план на общината. При подготовката на общинския план за развитие се прилага интегриран подход на планиране, т.е. планиране на дейности в различни сфери на развитието, които са взаимосвързани по отношение постигането на определените стратегически цели и приоритети на развитие. Стратегията на развитие на общината следва да е в съответствие със стратегическите насоки за разработване на целите и приоритетите на общинските планове за развитие, зададени с ОСР, като следва да отчита спецификата на проблемите и потенциала за бъдещо развитие на общината.

Закон за регионалното развитие

Чл.13, ал.2 Общинският план за развитие съдържа:

- 1.анализ на икономическото и социалното развитие на общината;**
- 2.целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;**
- 3.индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;**
- 4.индикаторите за наблюдението и оценка на плана;**
- 5.необходимите действия за наблюдението, оценката и актуализацията на плана;**
- 6.описание на необходимите действия за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;**
- 7.програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;**
- 8.предварителна оценка на плана;**
- 9.мерките за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени.**

ОПР следва да се разработва в съответствие с действащия Общ устройствен план на общината /ОУП/, и действащите Общи устройствени планове на населени места. При разработването на ОПР се отчитат функционално-йерархичната структура на мрежата от населени места в общината, връзките с центрове в съседните общини и с градо-областен център, осите на развитие на територията на общината и връзките с националните оси на развитие, изградените транспортни и други инфраструктурни мрежи и тяхното значение относно обслужването на нивата национално, регионално и местно, функционално зонироване на територията на общината, както и дейностите по отношение интегрираното градско развитие и възстановяване, които ще бъдат осъществени по отношение на градовете, които ще бъдат подпомагани през съответния програмен период. При определянето на новата стратегическа рамка на политиката за местно развитие за нов планов период следва да се търси последователност, т.е. да има приемственост и надграждане и устойчивост във времето на постигнатите резултати. При разработването на проекта на Общински план за развитие се отчитат резултатите, насоките и препоръките от междинната и последваща оценка за изпълнението на плана от предходния планов период .

Общинският план за развитие се приема от Общинския съвет по предложение на кмета на общината. В тази връзка членовете на Общинския съвет е необходимо да познават добре законодателната рамка за страте-

гическо планиране на местното развитие, изискванията и технологията на разработване на ОПР, да познават нацеоналните стратегически документи, които се отчитат при разработването му, стратегическите документи на ЕС, да познават действащите финансови инструменти за подпомагане на местната политика за развитие, да са запознати с проблемите на общината и с очакванията на хората и бизнеса.

Вземането на решение от ОС за приемане на ОПР трябва да се осъществи при добра информираност на членовете на ОС относно предвижданията му и отношението на заинтересованите страни към представената в плана стратегия и конкретни проекти.

3.3. Функции на Кмета на общината и на Общинския съвет

Съгласно ЗРР и ППЗРР **Кметът на общината:**

- Организира изработването на общинския план за развитие и го внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на общинския план за развитие;
- Представя годишен доклад за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие за одобряване от Общинския съвет;
- Осигурява публичност и прозрачност на общинския план за развитие, както и на действията по реализацията му.
- Организира възлагането на междинната и последващата оценка на плана;
- Представя доклади за резултатите от междинната и последващата оценка за обсъждане и одобряване от Общинския съвет.

Общинският съвет:

- Обсъжда и приема общинския план за развитие по предложение на кмета на общината;
- Контролира осигуряването на съответствие на общия устройствен план на общината с общинския план за развитие;
- Одобрява годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ОПР по предложение на кмета на общината;
- Обсъжда и одобрява доклади за резултатите от междинната и последващата оценка по предложение на кмета на общината.

МЯСТО И РОЛЯ НА ОБЩИНСКИТЕ СЪВЕТИ В ПРОЦЕСА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

СЛАВЕЯ ХРИСТОВА

Сдружение „Болкан Асист“

Като орган на местното самоуправление, който **определя политиката за изграждане и развитие на общината**, Общинският съвет (ОбС) отделя специално внимание на Общинския план за развитие - както в процеса на разработване, обсъждане и приемане на плана, така и за успешното му изпълнение, наблюдение и оценка.

1. Разработване и приемане на ОПР

Процедурите по разработване, съгласуване и приемане на ОПР се извършват в условия на публичност и прозрачност, които се осигуряват от **Кмета на общината и Общинския съвет**.

Процесът на разработване на ОПР (2014-2020 г.) се осъществи през 2013 г. с активното участие на представители на общинските съвети, които се включиха както в създадените работни групи, така и в събитията за публичност, прозрачност, гражданско участие и партньорство със заинтересованите страни.

Особено съществена бе ролята на членовете на ОбС по време на **обсъждане и съгласуване** на Общинските планове за развитие с икономическите и социални партньори, с политическите партии, с представителите на гражданското общество, бизнеса, културата, образоването, с жителите на кварталите и кметствата.

Заседанията на общинските съвети за **приемане** на ОПР (2014 - 2020 г.) преминаха при повишен интерес и оживени дискусии от страна на съветниците.

Завършеният и приет от ОбС вариант на плана задължително се публикува на интернет страницата на общината заедно с решението за неговото приемане.

2. Изпълнение и наблюдение на ОПР. Участие на общинските съвети

2.1. Изпълнението на общинските планове е в ход вече трета година. То се ръководи и организира от кметовете на общините в съответствие с визията, стратегическите цели и приоритети на плановете и съобразно изискванията и стратегическата насоченост на оперативните програми

за периода 2014 - 2020 г., съфинансирани от европейските фондове. **Общинските съвети** подкрепят успешното изпълнение на ОПР, съдействат за решаването на възникнали проблеми и пречки и допринасят за реализацията на предвидените мерки и дейности / проекти.

Изпълнението на ОПР се наблюдава и отчита ежегодно, като кметът на общината внася в общинския съвет (**до 31 март на следващата година**) годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР на основание **Чл. 91, ал. 2 от Правилника за приложение на ЗРР.**

2.2. Наблюдението е съществена част от процеса на изпълнение на общинския план за развитие. **Орган за наблюдение** на изпълнението на плана е **Общинският съвет.**

Съгласно Закона за регионално развитие и Правилника за приложението му, като орган за наблюдение, ОбС изпълнява следните функции:

1) осигурява информация и данни и прилага система от индикатори за наблюдение относно реализацията на целите и приоритетите за местно развитие;

2) координира дейностите по наблюдението между централните и местните органи на изпълнителната власт, както и други заинтересовани органи, организации и юридически лица на основата на принципа за партньорство;

3) осигурява съответствие на действията по наблюдението с условията и правилата в областта на защита на конкуренцията, държавни помощи, обществени поръчки, опазване на околната среда и насърчване на равните възможности и социалното включване;

4) обсъжда и одобрява годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ОПР;

5) осигурява комуникация и взаимодействие с административните структури, участващи в процеса на изпълнение на общинските планове за развитие;

6) разглежда предложения и взема решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установени пропуски или проблеми;

7) определя и изпълнява мерки за осигуряване на информация и публичност на постигнатите резултати от наблюдението и гарантиране на прозрачност на изпълнението на плана.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие, като **резултатите от наблюдението се представят в годишен доклад.** Този доклад се внася за обсъждане и одобрение от общинския съвет до **31 март на следващата година.** Докладът е публичен и съдържа следната информация:

1) общите условия за изпълнение на общинския план за развитие и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;

2) постигнатият напредък по изпълнението на целите и приоритетите на общинския план за развитие въз основа на индикаторите за наблюдение;

3) действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие, в т. ч.:

а) мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;

б) преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на общинския план за развитие през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;

в) мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на общинския план за развитие;

г) мерките за постигане на необходимото съответствие на общинския план за развитие със секторните политики, планове и програми на територията на общината;

д) мерките за прилагане принципа на партньорство;

е) резултатите от извършени оценки към края на съответната година;

4) заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

Копие от годишния доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие се изпраща на председателя на **областния съвет за развитие** в 7-дневен срок от решението за одобряването му от ОбС.

В процеса на наблюдение общинският съвет осигурява участието на заинтересованите страни (институции, организации, физически и юридически лица, граждани и др.) при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Основните индикатори за наблюдение следва да отчитат прилагането на принципа за устойчиво развитие при изпълнението на общинския план и приноса на общината за постигане на глобалните екологични цели.

Всички дейности по наблюдение на изпълнението на ОПР се обезпечават финансово и технически от бюджета на общината.

3. Общинският съвет и процеса на оценка и актуализация на ОПР

Оценката на ОПР е необходима, тъй като предоставя информация за ефективността на провежданата политика и за реално постигнатото въздействие върху социално-икономическо развитие на общината. По този начин органите на местното самоуправление получават механизми за **контрол чрез информация** за резултатите и разходите за тяхното по-

стигане и могат да преценят въздействието от изпълнението на общинския план и да предприемат съответните мерки, ако е необходимо. Чрез оценката може да се повиши прозрачността в изпълнението на плана и да се насърчат усилията и отговорностите на местната власт пред обществеността.

Съгласно Чл. 32, Чл. 33 и Чл. 34 на Закона за регионалното развитие, ОПР подлежи на **три вида оценки - предварителна, междинна и последваща**.

3.1. Предварителната оценка се извършва още в процеса на подготовка на общинския план за развитие от екип, който трябва да бъде различен от екипа за разработване на плана. Според ЗРР, оценката се извършва чрез възлагане от Кмета на общината при условията и реда на закона за обществените поръчки. Целта на предварителната оценка е да се направи проверка доколко избраната стратегия за развитие на общината отговаря на установените в аналитичната част дадености, проблеми и предизвикателства. Проверява се също дали финансовите ресурси, предвидени в индикативната финансова таблица към плана са достатъчни за реализация на стратегията. В случай, че не са определени индикатори за наблюдение и оценка на ОПР, предварителната оценка предлага списък с индикатори, които да се използват за целите на наблюдението и оценката на изпълнението на плана. Тази оценка може да съдържа и препоръки за промени и допълнения в проекта на общинския план, които трябва да бъдат отразени с цел подобряване на качеството, стратегическата ориентация и реалистичността на плана. **Предварителната оценка съдържа:** 1) оценка на социално-икономическото въздействие на плана и 2) екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда. **Тази оценка не подлежи на приемане от ОБС като отделен документ**, тъй като нейната роля е да обогати, конкретизира и цялостно да подобри плана, като намери отражение във финалния му вариант (тоест, тя може да се внесе в ОБС като приложение към окончателния вариант на ОПР).

3.2. Междинната оценка се извършва не по-късно от четири години от началото на периода на действие на Общинския план за развитие, тоест не **по-късно от края на 2017 година**. Целта е да се установи напредъкът по реализацията на целите и приоритетите на ОПР. **Междинната оценка съдържа:** 1) оценка на първоначалните резултати от изпълнението на плана; 2) оценка на степента на постигане на целите; 3) оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; 4) изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. В рамките на междинната оценка е подходящо да се анализира съответствието на ОПР със стратегическата рамка на политиката за регионално развитие, определена с действащите национални и европейски стратегически документи и зако-

нотателна рамка. При предстоящото извършване на междинна оценка на изпълнението **през 2017 г.** ще може да се анализира и съответствието на ОПР с Общия устройствен план на общината, тъй като промените, направени в Закона за устройство на територията в края на 2012 г. изискват всички общини, които нямат актуални ОУП, да ги разработят до 2016 г.

Междинната оценка на изпълнението на ОПР служи за установяване на проблеми в изпълнението на плана и за своевременни решения за промени в политиката за местно развитие (ако е необходимо), за да бъде тя по-ефективна.

На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на общинския план за развитие, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки за реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на актуалните нужди, свързани с развитието. Оценката се прави от независим консултантски екип въз основа на процедура за възлагане при условията и реда на Закона за обществените поръчки, като се гарантира прозрачност на процеса и участие на гражданите и заинтересованите страни. **Докладът от междинната оценка е публичен и подлежи на разглеждане и приемане от Общинския съвет.**

В случаите, когато междинната оценка показва, че е необходимо ОПР да бъде актуализиран, за да се решат възникналите проблеми при изпълнението му, докладът следва да съдържа конкретни насоки за актуализация на съществуващия план / документ или за разработването на нов стратегически документ.

3.3. Последващата оценка на изпълнението на ОПР има за цел да представи и оцени резултатите от цялостното изпълнение на ОПР. Целта на този вид оценка е да се види доколко, след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е достигнато очакваното развитие. Срокът за извършване на последваща оценка е не по-късно от една година след изтичането на срока на изпълнение на плана, тоест за настоящите общински планове - **до края на 2021 г.** Редът за възлагане е както при предварителната и междинната оценка. Последващата оценка съдържа: 1) оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; 2) оценка на общото въздействие; 3) оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; 4) изводи и препоръки относно политиката за местно развитие. **Резултатите от последващата оценка подлежат на обществени консултации и обсъждания и се внасят за разглеждане и приемане в ОБС.** Те се вземат предвид и при разработване на плана за следващия планов период.

За изготвяне на оценките за изпълнение на ОПР се използва информацията, съдържаща се в Годишните доклади за наблюдение изпълнението на ОПР.

По време на изпълнението на Общинския план за развитие могат да бъдат извършени и допълнителни тематични оценки по преценка на местните власти и органите за управление на регионалното развитие.

ОПР трябва да съдържа предварителен график на дейностите по наблюдение и оценка, които ще бъдат осъществени в срока на подготовка и изпълнение на плана, както и отговорния компетентен орган за осъществяване на конкретната дейност.

Междинната и последваща оценка за изпълнението на ОПР се организират от Кмета на общината, който **внося за обсъждане и одобрение в общинския съвет доклади за резултатите от тези оценки.** Оценките следва да се извършат при условията на публичност и прозрачност, с широко участие на гражданите и заинтересованите страни и с **активната роля на членовете на общинския съвет.** Резултатите от оценките трябва да бъдат поставени на широко обществено обсъждане преди внасянето им за разглеждане в ОБС, като самото обсъждане се предшества от анкетни проучвания, фокус-групи, публични срещи и дискусии с участието на общинските съветници и достъпни за всички, които проявяват интерес. **Докладите от оценките са публични, предоставят се на всеки, който се интересува и задължително се публикуват на интернет - страниците на общините и в някои местни медии.**

3.4. Актуализация на Общинския план за развитие:

Общинският план се актуализира при настъпване на следните условия, определени в Чл.38 на Правилника за приложение на ЗРР:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в съответствие с актуализирания документ за изпълнение на областната стратегия за развитие;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или законодателството на ЕС;
- при съществени промени в секторните стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на общинския план за развитие;
- на основа на резултатите от междинната или последващата оценка.

При актуализацията на документа се разработва „Актуализиран документ за изпълнение на ОПР за остатъка на периода на неговото действие”. **Редът за разработване и приемане на Актуализирания документ за изпълнение на ОПР е същият както при разработването и приемането на Общинския план за развитие и изисква обсъждане и решение на ОБС.**

За ефективно и ефикасно изпълнение на ОПР, **Програмата за реализацията му може да се актуализира при необходимост с решение на общинския съвет и по предложение на кмета на общината.** Програмата за реализация на ОПР може да бъде актуализирана дори в случай, че не е необходима актуализация на останалите части от плана.

Както процедурите по разработване, съгласуване и приемане на ОПР, така и процедурите по наблюдение, оценка и актуализация трябва да стават в съответствие с принципите на прозрачност, публичност, гражданско участие и партньорство със заинтересованите страни. Това означава, че на всеки етап от процеса (подготовка, изпълнение, наблюдение, оценка и отчетност за изпълнението на ОПР) трябва да се предвиждат обществени консултации и обсъждания с участието на всички партньори и заинтересовани страни **и със съдействието на ОБС.**

НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ДОКУМЕНТИТЕ ЗА СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ

ИРИНА ЗАХАРИЕВА-ШОПОВА

Министерство на регионалното развитие и благоустройството

1. Наблюдение на изпълнението на стратегическите документи за регионално развитие.

1.1. Цел и предмет на наблюдението

Процесът на наблюдение цели постигане на ефективност и ефикасност на прилаганата политика за развитие. С наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие/ОПР/ се оценява ефективността и ефикасността на политиката за местно развитие и по-конкретно ефективността и ефикасността на стратегическото планиране на общинско ниво, на програмата за реализация на общинския план, на управлението и ресурсното осигуряване на местното развитие.

Извършването на наблюдение на изпълнението на ОПР е задължително и се регламентира от чл. 31, ал. 2 на Закона за регионалното развитие. Условието и реда за наблюдение на ОПР се определя с Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие.

Предметът на наблюдение е напредъкът по изпълнението на целите и приоритетите на общинския план за развитие съгласно определени физически и финансови индикатори, организацията и методите на изпълнение, прилагани от кмета на общината и общинския съвет и мерките за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на ОПР.

1.2. Система за наблюдение на ОПР

За осъществяването на наблюдението на ОПР се създава система за наблюдение, която е съобразена със спецификата на изпълнение на ОПР. Системата за наблюдение обхваща:

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие

Чл.78, ал.2

Системата за наблюдение обхваща:

1. източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация;
2. индикаторите за наблюдение;
3. органите за наблюдение, организацията и методите на тяхната работа;
4. системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.

1.2.1. Индикатори за наблюдение

За целите на наблюдението се използва официалната статистическа информация на Националния статистически институт, на административната статистика на Агенцията по заетостта, както и от други надеждни източници като- общинската администрация, териториални служби на МОСВ на НАП, данъчни служби и др.

Индикаторите за отчитане на напредъка за изпълнението на целите и приоритетите на Общинския план за развитие, включително и на програмата за реализацията му се определят в процеса на разработване на стратегическия документ. Една от задачите на предварителната оценка на ОПР е да провери дали избраните индикатори за наблюдение и оценка са подходящо определени и дали поставените целеви стойности са реалистични.

Индикаторите се подбират така, че да са подходящи да характеризират напредъка по изпълнението, да са измерими във времето на действие на документа. Индикаторите характеризират физическото и финансовото изпълнение на Общинския план за развитие и отчитат конкретните продукти, резултати и въздействието от изпълнението на целите и приоритетите на ОПР.

Освен измерими индикаторите могат да бъдат и качествени.

За всеки от индикаторите се определя начална стойност, спрямо която в процеса на изпълнение на ОПР се оценява напредъка. Тази стойност се определя на основа на статистическа информация, която е налична в началото на процеса на изпълнение на ОПР.

За оценяване на напредъка е необходимо да се определи и целева стойност на индикатора, която ще бъде достигната след изтичането на периода на действие на ОПР. Тази стойност е прогнозна и се определя на база на динамиката на процесите на развитие и на очакваното на влияние на изпълнение на ОПР върху тях.

Пример:

№	Индикатор	Мерна ед.	Източник на формация	Начална стойност 2014 г.	Междинна целева стойност	Целева стойност 2020 г.	Периодичност на отчитане
1.	Нарастване на коефициента на заетост	%	НСИ	54%	62%	76%	годишно
2.	Обучени безработни лица	брой	Бюро по труда	0	280	560	на 3 месеца

Не се препоръчва ползването на индикатори, които никой не следи и не поддържа статистическа информация. Целевите стойности на индикаторите следва да бъдат прецизно определени, за да може да се прави обективна оценка за напредъка на изпълнението на стратегическите документи.

Общата качествена оценка за напредъка на изпълнението се осъществява чрез използването на два взаимосвързани компонента:

- абсолютното изменение на стойността на индикатора за съответната година и от началото на периода на действие на стратегическия документ;
- степен на достигане на заложената целева стойност, оценена чрез средногодишните изменения на стойността на индикатора за периода от началото на действие на стратегическия документ до съответната година на наблюдение;
- прогноза за изпълнение на поставените целеви стойности в края на периода на действие на ОПР.

Видове индикатори:

- **Индикатори за продукт(output)** са индикатори непосредствено свързани с планираните дейности/проекти в програмата за реализация на ОПР. Те измерват физически това, което е създадено пряко от програмата/проекта (напр. км рехабилитиран път, брой обучени лица и т.н.)
- **Индикатори за резултат(result)** са индикатори свързани с прекия и непосредствен ефект в съответната приоритетна област или целева група в резултат на изпълнението на плана. Те измерват ползите, които планираните и извършени дейностите по плана/проект-

та имат върху целевите групи (напр. намаляване на времето за пътуване, намаляване на ПТП, нарастване дела на населението с подобрени инфраструктурни услуги- водоснабдяване, канализация, транспортна достъпност и др.)

- **Индикатори за въздействие (impact)**- са индикатори за измерване напредъка по реализацията на целите на ОПР и са свързани с дългосрочния ефект от реализацията на ОПР

За изпълнението на приоритетите на стратегическия документ се определят индикатори за продукт и индикатори за резултат, както и финансови индикатори.

1.2. 2. Отговорности на кмета на общината и на Общинския съвет

Чрез наблюдението ежегодно се оценява изпълнението на Общинския план за развитие. Наблюдението се извършва от органа, отговорен за разработването на стратегическия документ. В случая на общинския план за развитие кметът на общината следва да създаде необходимата организация за провеждане на наблюдението и ежегодното изработване на Доклад за наблюдение изпълнението на Общинския план за развитие. Годишният докладът за наблюдение е подходящо да се изработва от администрацията, тъй като анализирайки изпълнението ще могат да се установят области, където организацията на изпълнението на ОПР може да се подобри, както и стратегическата ориентация на политиката, с цел постигане на по-осезаемо въздействие и резултат.

Орган за наблюдение на изпълнението на ОПР, съгласно чл.89, ал.1 на ППЗРР е Общинският съвет. За осъществяване на наблюдението на изпълнението на ОПР Общинският съвет осигурява участието на заинтересованите органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Общинският съвет има изключително важна роля във връзка с изпълнението на ОПР. Практически той ежегодно получава информация за напредъка по изпълнението на целите и приоритетите на плана и тъй като той дефинира рамката на местната политика за социално-икономическо развитие Общинският съвет има правомощия да взема решения за промени в тази политика, в случай че констатираният напредък на изпълнението е незадоволителен.

Финансирането на дейностите по наблюдението на ОПР се осигурява от бюджета на общината.

1.2. 3. Система за докладване

За резултатите от наблюдението на ОПР се изготвя годишен доклад. Редът за разработването му се определя от кмета на общината. Докладът се обсъжда и одобрява от Общинския съвет.

Срокът за изготвяне, внасяне за обсъждане и одобряване на Годишния доклад за наблюдение на изпълнението на ОПР е 31 март на следващата календарна година.

Годишният доклад за изпълнението на ОПР е публичен и се оповестява на страницата на общината, с цел осигуряване на информацията публично.

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие

Чл.91, ал.8 Годишният доклад за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие съдържа информация за:

1. Общите условия за изпълнението на ОПР и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;

2. Постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на общинския план за развитие въз основа на индикаторите за наблюдение;

3. Действията, предприети от компетентните органи, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на ОПР, в т.ч.:

а/ мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;

б/ преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на ОПР през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;

в/ мерките за осигуряване на информацията и публичността на действията за изпълнение на ОПР;

г/ мерките за постигане на необходимото съответствие на ОПР със секторните политики, планове и програми на територията на общината, вкл. мерките за ограничаване изменението на климата и адаптацията към вече настъпилите промени;

д/ мерките за прилагане на принципа на партньорството;

е/ резултатите от извършените оценки до края на съответната година.

4. Изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на общинските планове за развитие и на областната стратегия за развитие;

5. Заключение и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението.

В 7-дневен срок след одобряването на доклада от общинския съвет той се изпраща на областния управител, който е председател на Областния съвет за развитие. Годишните доклади за изпълнението на ОПР са основа за осъществяването на наблюдението на изпълнението на Регионалните планове за развитие

Годишните доклади за изпълнението на ОПР осигуряват информацията за изготвянето на оценките за изпълнението на ОПР.

2. Оценки на Общинския план за развитие

Съгласно изискванията на чл.32, чл.33 и чл.34 Закона за регионалното развитие за ОПР се разработват предварителна, междинна и последваща оценка.

2.1. Предварителна оценка

Извършва се едновременно с разработването на стратегическия документ от независим екип, различен от този, който изработва ОПР.

Целта на предварителната оценка е да се оцени доколко избраната в ОПР стратегия за развитие, съответства на актуалните проблеми на общината, дали стратегическите цели са правилно ориентирани и дали финансовите ресурси необходими за постигане на заложените цели са достатъчни. В рамките на предварителната оценка се прави преглед на индикаторите, определени за наблюдение на ОПР са подходящи и заложените целеви стойности са реалистични. Целта на предварителната оценка е да се подобри качеството на общинския план за развитие и своевременно да се направят необходимите промени както в целите и приоритетите на стратегията за развитие, ако е необходимо, така и да се препоръчат подходящи индикатори за наблюдение, в случай, че в ОПР не се съдържат индикатори или са избрани нереалистични целеви стойности.

Предварителната оценка съдържа:

- Оценка на очакваното социално-икономическото въздействие на ОПР;
- Екологична оценка по Закона за опазване на околната среда, която съдържа и оценка на съответствието по Закона за биоразнообразието.

Предварителната оценка не се приема от Общинския съвет, но е добре той да бъде информиран за препоръките и насоките дадени в нея по отношение на промени в местната политика за развитие още на ниво изготвяне на общинския план за развитие. При приемането на плана Общинския съвет може да проследи, кои от тези препоръки са отразени и на база на собствена преценка на съветниците да се гласува приемането на плана.

2.2. Междинна оценка

Междинната оценка е насочена към анализиране и определяне на напредъка по изпълнението на ОПР. Тя се прави в средата на периода на действие на плана. Съгласно разпоредбите на Закона за регионалното развитие междинната оценка се извършва не по-късно от края на четвъртата година от действието на документа.

Междинната оценка съдържа:

1. оценка на първоначалните резултати от изпълнението на плана;
2. оценка на степента на постигане на отделните цели;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки за изпълнението на ОПР.

Междинната оценка се извършва чрез възлагане при спазване на условията и реда на Закона за обществените поръчки на независими консултанти, които не са участвали в разработването на документа. Тя служи за отчитане изпълнението на общинския план за развитие.

Междинната оценка се позовава на анализ на първоначалните резултати от въздействието на ОПР върху социално-икономическото развитие и на протичащите процеси в общината. За целта се използва информацията, съдържаща се в годишните доклади за изпълнение на ОПР. Анализира се периода от началото на действие на ОПР до момента и се оценява постигнатото въздействие на база на предварително определените индикатори. Констатираните промени следва да се анализират както от гледна точка на местното развитие, така и по отношение на стратегическата насоченост и цели на актуалните към момента секторни политики и политики на ЕС.

Оценката на напредъка по изпълнението на целите на ОПР е важен елемент на оценката, който определя необходимостта от промени в политиката или потвърждава съответствието на поставените цели на актуалните потребности на общината. В случай, че постигнатият напредъкът не е достатъчен, спрямо първоначалните очаквания е необходимо да се предприемат мерки, които да преодолеят изоставането и да осигурят постигането на поставените цели до края на периода на действие на ОПР / 2020 г./

Чрез оценката на ефективността на използваните ресурси се оценява доколко правилно са подбрани конкретните проекти и мерки, чрез които се очаква да се постигне реализация на целите и приоритетите на плана.

Същевременно междинната оценка може да изведе препоръки и насоки, които ще осигурят успешната реализация на местната политика за развитие за съответния период, примерно 2018-2020 г.

Някои от изводите и препоръките могат да са основание за актуализация на ОПР, в случай че стратегията за развитие, определена с него не отговаря на промените във вътрешните и външни условия за изпълнение, или на промени в ключови политики на национално ниво, които засягат и местното развитие.

Кметът на общината внася в Общинския съвет за одобряване доклад за резултатите то междинната оценка. Съгласно чл.42, ал.2 на Правилника за прилагане на ЗРР тези доклади задължително се публикуват на страницата на общината.

Общинските планове за развитие за периода 2014-2020 г. подлежат на междинна оценка през 2017 г.

2.3. Последваща оценка

Последващата оценка се извършва една година след изтичането на срока на действие на ОПР и дава оценка за цялостната реализация на плана и постигането на неговите стратегически цели.

Последващата оценка съдържа:

1. Оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите;
2. Оценка на общото въздействие;
3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Последващата оценка се извършва чрез възлагане на външен независим консултант по реда на Закона за обществените поръчки.

Последващата оценка включва анализ и оценка на изпълнението на целите на плана за целия период на действието му. Използват се годишните доклади за изпълнение на ОПР и информацията за индикаторите, съдържаща се в тях. По преценка на консултанта могат да се използват и избрани от него допълнителни индикатори, които в по-голяма степен дават яснота относно постигането на целите и устойчивостта на резултатите.

В случаите когато консултант използва качествени оценки е подходящо подробно да се посочи какво включват отделните нива на оценката.

Точната оценка на постигнатото общо въздействие от изпълнението на ОПР е отправна точка за определяне на новата стратегическа рамка на политиката за местно развитие за следващия планов период. В случаите, когато изпълнението на целите на плана не е в задоволителна степен е подходящо те да се запазят и в следващия планов документ, като се съчетаят с нови цели, които отговарят на актуалните потребности и проблеми в развитието на общината.

Анализът на ефективността и ефикасността на използваните финансови ресурси се основава на финансовите индикатори. Подходящо е да се анализират използваните финансови и инструменти и приносът им за изпълнението на ОПР, с цел изводи и насоки относно използването им през следващия планов период. Подходящо е да се анализира и ролята на финансирането от общинския бюджет, както и да се формулират насоки и препоръки по отношение по-доброто управление и насочване на ресурси за изпълнение на ОПР в следващия програмен период.

Правилникът за прилагане на Закона за регионалното развитие изисква кметът на общината да внесе в Общинския съвет за обсъждане и одобряване доклад за резултатите от последващата оценка.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЩНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ (2014-2020 г.) - ДОБРИ ПРАКТИКИ. ПОДХОДИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ НА ГРАЖДАНТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ В ПРОЦЕСА НА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОПР

СЛАВЕЯ ХРИСТОВА,
Сдружение „Болкан Асист“

1. Изпълнение на Общинските планове за развитие - добри практики

Чрез успешното изпълнение на **Общинските планове за развитие (2014-2020 г.)** се очаква **да бъдат решени ключови въпроси** на икономическото, социалното и екологичното развитие на общините в България и да бъде осигурен по-висок жизнен стандарт за местните общности.

Практическото изпълнение на стратегическите цели и приоритети на общинския план за развитие в периода 2014 - 2020 г. се конкретизира чрез пакет от мерки и проекти, залегнали в **Програмата за реализация на ОПР**, която има оперативен характер и съдържа както практически мерки, инвестиционни дейности и проекти, така и съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за изпълнение, действията за осигуряване на информация, публичност и обществено участие и др.

Програмата за реализация способства практическото приложение на общинския план за развитие на съответната територия **за период от 7 години** и е основа за успешното му изпълнение. Ето защо, в зависимост от условията и прогнозите за успешна реализация и за осигуряване на ефективност и ефикасност при постигане на заложените цели и приоритети, **програмата може да бъде актуализирана периодично.**

Текущото наблюдение като съществена част от изпълнението на Общинския план за развитие също се извършва въз основа на Програмата за реализация. Предмет на наблюдението е постигането на целите и приоритетите за местно развитие съгласно определените физически и финансови индикатори, организацията и методите на изпълнение, мерките за осигуряване на информация и публичност за постигнатите резултати.

Системата за наблюдение на общинските планове за развитие обхваща: източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията; система от индикатори за наблюдение; органите за наблюдение, организацията и методите на тяхната работа; системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.

Наблюдението следва да се осъществява на основата на **официална статистическа информация** от Националния статистически институт, от административната статистика на Агенцията по заетостта, от Евростат, както и от други **надеждни** регионални и местни източници на информация.

Изпълнението на стратегическите цели на ОПР се оценява въз основа на индикатори за въздействие **на ниво община**, не на ниво проект. По този начин се отчита нарастването на нивото на заетост в общините, намаляване на коефициента на безработица, повишеният дял на населението с подобро транспортно обслужване и / или подобрен транспортен достъп, с подобрен достъп до публични услуги, с подобро водоснабдяване, съответстващо на въведените стандарти за чистота на водата и др.

Изпълнението на отделните приоритети на общинските планове се оценява въз основа на индикатори за резултат, които отчита броя на подпомогнати МСП в общините, броя новооткрити работни места, дължината на рехабилитираната пътна мрежа в км, дължината на подобрената водопроводна мрежа в км, изградените инсталации за сепариране и рециклиране на отпадъци, размера на договорените финансови ресурси за изпълнение на отделен приоритет и др.

Сто шестдесет и една български общини се възползваха от възможностите на приоритетна ос „Добро управление“ на Оперативна програма „Административен капацитет“ (2007-2013 г.) и създадоха предпоставки за успешно изпълнение на общинските планове за развитие (2014-2020 г.) чрез изпълнението на проекти в рамките на подприоритет 1.3. „Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики“. Това позволи на много от тези общини да привлекат широк кръг партньори и заинтересовани страни в разработването и обсъждането на местните стратегии и политики за периода 2014-2020 г., да изготвят качествени и издържани стратегически документи, да приложат интегриран подход и да постигнат последователност, приемственост, надграждане и устойчивост на резултатите във времето.

Прилагането на системата за наблюдение на изпълнението на общинските планове позволява да се проследяват и **отчитат ежегодно настъпващите промени в развитието на общините** чрез Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР, които се внасят за обсъждане и одобряване от общинските съвети до 31 март на всяка следваща година.

В процеса на изпълнение, наблюдение и отчет за изпълнението на ОПР впечатление правят усилията на общините Бургас, Козлодуй, Разград, Враца, Русе, Алфатар и др.

Добрите практики за изпълнение и наблюдение на общинските планове за развитие изискват:

- разработване и обсъждане на проекта на ОПР с широко участие на гражданите и заинтересованите страни;
- съобразяване с насоките и изискванията на националните, европейски, регионални и областни стратегически документи;
- използване на изводите и препоръките от междинната оценка на плана за предходния период и евентуално от последващата оценка (ако е готова) и от годишните доклади от наблюдение на изпълнението през предходните 3 години;
- изготвяне на предварителна оценка на въздействието на новия ОПР и съобразяване с изводите и препоръките на тази оценка (ако има такива);
- подготовка на всички части на новия документ преди внасянето му за разглеждане от ОбС (Анализ на социално-икономическото развитие на общината, Цели и приоритети за развитие на общината, Индикативна финансова таблица, Индикатори за наблюдение и оценка на плана, Необходими действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана, Описание на необходимите действия за прилагане на принципа за партньорство и осигуряване на информация и публичност, Програма за реализация на ОПР, Предварителна оценка).
- създаване на Екип за наблюдение на изпълнението на ОПР участие на представители на основните заинтересовани страни (местна власт, бизнес, гражданско общество и др.)
- изготвяне на Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ОПР с помощта на Екипа за наблюдение, публично представяне на докладите и одобрение от ОбС до 31 март на следващата година; публикуване на сайта на общината и изпращане на Председателя на Областния съвет за развитие в 7-дневен срок след приемането от ОбС;
- при необходимост - ежегодно актуализиране на Програмата за реализация на ОПР с цел по-ефективно и качествено изпълнение
- извършване на междинна оценка на изпълнението на ОПР след третата година от приемането му с участието на външни експерти и

на всички заинтересовани страни; публично представяне на резултатите от оценката и внасяне за разглеждане в ОбС;

- при необходимост - актуализиране на ОПР в съответствие с препоръките от междинната оценка по същия ред, по който се разработва и приема новият ОПР;
- извършване на последваща оценка на изпълнението на ОПР след приключване на периодът на изпълнение на плана (на следващата година) с участието на външни експерти и на всички заинтересовани страни;
- прилагане на принципите на партньорство, публичност и прозрачност във всички етапи на процеса на подготовка, изпълнение, наблюдение и оценка на ОПР.

Много български общини прилагат и доразвиват тези практики, което от своя страна води до не само до успешно изпълнение на общинските планове и програми, но и до цялостен напредък и просперитет и по-добро качество на живот за местната общност.

2. Подходи за включване на гражданите и заинтересованите страни в процеса на изпълнение, наблюдение и оценка на ОПР

Принципът на партньорството, публичността и прозрачността на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката са определени като задължителни със Закона за регионалното развитие.

Важно условие за успешната реализация на ОПР е **привличане на гражданите и заинтересованите страни за участие още в процеса на разработването му**.

Осигуряването на периодична информация и прилагането на подходящи механизми за информиране на партньорите е друго важно условие за постигане на широка обществена подкрепа и участие в процеса на изпълнение на плана.

Като партньори при разработването и изпълнението на ОПР в ЗРР са определени: местните, регионалните и централните власти и органи на управление, организациите на синдикатите и на бизнеса, които работят на територията на общината, представителите на неправителствения сектор и гражданите.

Трудно можем да говорим за непосредствено участие на партньорите и заинтересованите страни в изпълнението на ОПР, което се изразява в прилагане на конкретни мерки и в реализиране на точно дефинирани дейности и проекти, изискващи професионални умения и отговорности. **Въпреки това е важно** гражданите и обществеността да бъдат информирани и да подкрепят усилията на местната власт в процеса на

изпълнение на ОПР, особено когато става дума за големи инвестиционни и инфраструктурни проекти, които изискват сериозни ресурси, време и разбиране. Това налага както използването на постоянни информационни табели и публикации, така и периодични публични срещи и форуми. **В други случаи** (при някои социални, туристически, образователни или културно-исторически проекти) гражданите и заинтересованите страни биха могли да бъдат и участници в проекта, което веднага налага необходимостта от знания и умения да ги привлечем, да ги заинтригуваме и групираме по подходящ начин и да успеем да ги предразположим да направят най-доброто, на което са способни.

Независимо дали предоставя възможности за непосредствено участие или не, изпълнението на ОПР не може и не бива да остане скрито и неразбрано от гражданите и заинтересованите страни. Напротив, те не само трябва да бъдат информирани периодично за напредъка и резултатите, но и трябва да бъдат включени в процеса на наблюдение и оценка на изпълнението - в Екипите за наблюдение, в срещи за представяне и обсъждане на Годишните доклади за изпълнението, в Междинните и Последващи оценки на изпълнението и т.н **Тук представяме накратко четири подхода**, които могат да бъдат прилагани както в процеса на изпълнение на някои от мерките и проектите, включени в ОПР, така и в процеса на наблюдение и оценка на изпълнението. **Четирите подхода** (Кръгла маса, Обществен форум, Конференция на бъдещето и Съвместни работни групи / планиране с участие) **имат една важна обща характеристика** – при всички тях се търсят съвместни / **обща решения** чрез постигане на **консенсус между различните заинтересовани страни**.

- **Кръгла маса:** Кръглата маса е открита обществена дискусия, водена от професионален модератор / фасилитатор. **Важна предпоставка** за успеха на кръглата маса е различните групи участници / **заинтересованите страни да бъдат поставени при равни условия**. Обикновено кръглата маса се провежда **еднократно** в продължение на няколко часа и цели дългосрочни решения и устойчиви резултати по конкретна тема - **например представяне и обсъждане на резултатите от междинна или окончателна оценка на изпълнението на ОПР**. По време на дискусията се води протокол, който е публичен и общодостъпен.
- **Обществен форум:** Форумът е **цикъл** от структурирани обществени **дискусии / форум-сесии** между равнопоставени участници, които са разпределени **по работни маси**, в зависимост от своята професионална или социална принадлежност (администрация, бизнес, култура, образование, млади хора, малки населени места

и др.). Винаги се предвижда една маса за гости или външни експерти, които участват във форум – сесията с цел да дадат своя експертен / професионален принос за вземането на общи решения. Освен това в залата трябва да има достатъчно места за наблюдатели на процеса и представители на медиите. Дискусията се води от **външен / професионален модератор**, а организацията на процеса се осъществява от **местен екип / инициативна група**. По време на всяка форум – сесия се води протокол, който е на разположение на всички, които проявяват интерес. Характерна за форума е **работата между сесията по конкретни проблеми или теми**. **Този подход би бил подходящ за етапа на разработване на ОПР или за включване на заинтересованите страни в изпълнението на конкретен проект, например разработване на общинска стратегия за развитие на културата / образованието / туризма и др.** **Задължителни принципи** на обществения форум са: откритост, спазване на правилата за работа, прозрачност и публичност, консенсус при вземане на решенията, които са задължителни за всички и подлежат на изпълнение и контрол. **Най-важните резултати** от един форум са предложения / идеи за проекти и препоръки към отговорните институции, от които се очаква да дадат обратна връзка относно изпълнението или неизпълнението.

- **Конференция на бъдещето:** конференцията на бъдещето е структурирана и **динамична обществена дискусия**, която се провежда **еднократно, но продължително (1-2 дни)** и цели да очертае дългосрочна перспектива за развитие или **да инициира процес за промяна** чрез общо разбиране за действителната ситуация и формулиране на обща визия, цели и идеи за проекти. **Характеризира се** с енергия, творчески дух и стремеж за промяна. През цялото време участниците (около 80 - 100 човека) работят заедно в една обща зала и същевременно се забавляват. Обикновено конференцията на бъдещето се структурира на 9 маси с по 9 участника, които на два пъти сменят местата си: първоначално сядат и работят по интереси / сектори, след което се разместват и продължават работа смесено - на всяка маса има хора от различни сектори / интереси. Важна роля играе **масата на външния поглед**, на която се канят известни и компетентни по обсъжданата тема личности, за да представят външно / неутрално становище. Целият процес се ръководи от външен, професионален модератор и се отразява във фото-протокол, който след конференцията се изпраща на всички участници. **Резултатите са:** формиране на обща, споделена от всички визия,

цели и проектни предложения с участието на представителите на съответната общност. **Походът е приложим при разработване на стратегия за местно развитие или на актуализиран вариант на ОПР.**

- **Съвместни работни групи / планиране с участие:** Планирането с участие е продължителен и комплексен процес (8-10 месеца), който обикновено се осъществява с участието на ключови заинтересовани групи / страни и с подкрепа от външни експерти. **Прилага се при подготовка на нов общински план за развитие (за нов програмен период).** Процесът се управлява от отговорния орган / общинската администрация и се основава на партньорство и участие на всички заинтересовани страни и личности. Освен време, са необходими определени ресурси и план за действие. **Координацията** на процеса се осъществява от Управляваща група, в която се включват отговорни представители на общината и на заинтересованите страни (бизнес, НПО, културни дейци, представители на образованието, спорта, туризма и т.н.), а по отделните теми / сектори се сформират работни групи, в които участват както експерти от съответната институция, така и представители на заинтересованите страни с опит и експертиза по темата. Работата на Управляващата и работните групи се подпомага от външни експерти, а на всеки етап от програмния / плановия процес (анализ, стратегическа рамка, програма за реализация, бюджет и т.н.) се правят общи вътрешни срещи за обсъждане между работните групи, след което се организират публични обсъждания, на които се канят гражданите и всички заинтересовани страни.

ОСНОВНИ ТЕМИ НА СЕМИНАРА:

- 1. Законодателна рамка за регионално развитие**
- 2. Място и роля на Общинските съвети в процеса на изпълнение, наблюдение и оценка на Общинския план за развитие (ОПР)**
- 3. Наблюдение на изпълнението на стратегическите документи за регионално развитие**
- 4. Изпълнение на Общинските планове за развитие (2014-2020 г.) - добри практики. Подходи за включване на гражданите и заинтересованите страни в процеса на наблюдение и оценка на ОПР**

Лектори:

ИРИНА ЗАХАРИЕВА-ШОПОВА

*Министерство на регионалното развитие
и благоустройството*

СЛАВЕЯ ХРИСТОВА

Сдружение „Болкан Асист“